

МУЗИКОЛОШКЕ СТУДИЈЕ

ЕЛЕКТРОНСКА ИЗДАЊА

ЗБОРНИЦИ СТУДЕНТСКИХ РАДОВА СВ. 6/2016

МУЗИЧКИ ИДЕНТИТЕТИ И ЕВРОПСКА ПЕРСПЕКТИВА: ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНИ ПРИСТУП

КАТЕДРА ЗА МУЗИКОЛОГИЈУ

ФАКУЛТЕТ МУЗИЧКЕ УМЕТНОСТИ

ФАКУЛТЕТ МУЗИЧКЕ УМЕТНОСТИ
КАТЕДРА ЗА МУЗИКОЛОГИЈУ
МУЗИКОЛОШКЕ СТУДИЈЕ – ЗБОРНИЦИ РАДОВА СТУДЕНАТА МУЗИКОЛОГИЈЕ
СВ. 6/2016

Музички идентитети и европска перспектива: Интердисциплинарни приступ

Главни уредник и одговорни уредник

др Гордана Каран

Уредник издања

др Марија Масникоса

Рецензенти

др Ивана Перковић

др Тијана Поповић Млађеновић

Технички уредници

Душанка Јеленковић Видовић

Марина Марковић

Насловна страна

Ивана Петковић

Издавач

Факултет музичке уметности

За издавача

мр Љиљана Несторовска, декан Факултета музичке уметности

ISBN

978-86-88619-80-6

Београд, 2016.

МУЗИКОЛОШКЕ СТУДИЈЕ
ЕЛЕКТРОНСКА ИЗДАЊА
ЗБОРНИЦИ СТУДЕНТСКИХ РАДОВА, СВ. 6/2016

**МУЗИЧКИ ИДЕНТИТЕТИ И ЕВРОПСКА ПЕРСПЕКТИВА:
ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНИ ПРИСТУП**

КАТЕДРА ЗА МУЗИКОЛОГИЈУ
ФАКУЛТЕТ МУЗИЧКЕ УМЕТНОСТИ

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР	5
-----------------	---

I. ИДЕНТИТЕТИ ЕВРОПСКЕ МУЗИКЕ

Марија Маглов

ТРАНСКУЛТУРАЛНИ КАРАКТЕР ЕВРОПСКЕ МУЗИЧКЕ АВАНГАРДЕ	9
---	---

Адриана Сабо

МУЗИКА И ИСТОРИЈСКЕ АВАНГАРДЕ: ИТАЛИЈАНСКИ ФУТУРИЗАМ	25
--	----

Бојана Радовановић

ПЕСМА ЗА 'НОВУ ЕВРОПУ' – БИВШЕ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ РЕПУБЛИКЕ НА ПЕСМИ ЕВРОВИЗИЈЕ	39
---	----

Адриана Сабо

ЗОРА Д. ИСИДОРЕ ЖЕБЕЉАН: КОНСТРУИСАЊЕ ДРУГОСТИ КРОЗ СИМУЛАЦИЈУ ФОЛКЛОРА	53
--	----

II. ТРАНСПОЗИЦИЈЕ ИДЕНТИТЕТА – МУЗИКА И СЛИКАРСТВО

Марија Радовановић

РЕФЛЕКСИЈЕ У ВОДИ КЛОДА ДЕБИСИЈА И ИМПРЕСИОНИСТИЧКО СЛИКАРСТВО ИЗ ВИЗУРЕ ГАСТОНА БАШЛАРА	65
---	----

Неда Колић

КАДА СЛИКА ПРОГОВОРИ ЈЕЗИКОМ МУЗИКЕ – 'КОМПОЗИТОР' ПАУЛ КЛЕ	81
--	----

III. ИДЕНТИТЕТИ МУЗИЧКОГ ДЕЛА

Милош Браловић

СОНАТА ЗА ВИОЛУ И КЛАВИР ОПУС 147 ДМИТРИЈА ШОСТАКОВИЧА	105
--	-----

Марија Маглов

ОПЕРА СИМОНИДА СТАНОЈЛА РАЈИЧИЋА КАО СИНТЕЗА АУТОРОВИХ КОМПОЗИЦИОНИХ СТРЕМЉЕЊА	117
---	-----

ПРЕДГОВОР

Зборник студентских радова под називом *Музички идентитети и европска перспектива: интердисциплинарни приступ* – представља одабрану скупину креативних „одговора“ студената мастер и докторских студија музикологије на специфичан, интердисциплинарно осмишљен садржај истоименог пројекта/модула, који се под покровитељством Жан Моне програма Европске уније и Министарства културе и информисања Републике Србије, и под вођством редовног професора др Мирјане Веселиновић-Хофман, одвија на Катедри за музикологију ФМУ у Београду, од јесени 2014. године. Циљеви овог пројекта су увођење тема европских интерграција у наставне планове факултета уметности, као и промовисање изузетности у настави и истраживању у оквиру европски оријентисаних студија уметности.

Истраживачки оријентисана настава – као креативно језгро овог пројекта, осмишљена је као низ од осам различитих приступа музичким/културним идентитетима савремене Европе. Заједничка одлика свих ових академских приступа је интердисциплинарност у трагању за интеркултуралним дијалозима који „производе“ специфичне идентитете у музици (и другим уметностима) на тлу Европе. Отуда су и теме студентских радова који су сакупљени и објављени у овом Зборнику усмерене према различитим политикама произвођења идентитета у уметности – у овом случају у музици и сликарству.

Радови који су сабрани у овом зборнику писани су током академске 2014/2015. године и презентовани на Округлом столу студената мастер и докторских студија 8. октобра 2015. године. Подељени су у три тематске целине. Први део, **Идентитети европске музике**, доноси радове у којима се са различитих становишта и теорија (пре)испитује обликовање појединих музичких идентитета Европе, са посебним акцентом на успостављање тих „лица Европе“ кроз дијалог са музичким појавама на њеном југоисточном ободу, пре свега у Србији. Марија Маглов у раду *Транскултурални карактер европске музичке авангарде*, рађеним под менторством професорке др Мирјане Веселиновић-Хофман, разматра феномен музичке авангарде у Европи у контексту концепта транскултуралности који је поставио Волфганг Велш (Wolfgang Ivers), а који ауторка види као једну од кључних одредница специфичности карактера музичке авангарде у Европи и Србији. Однос авангарде у музици и у тзв. историјским авангардама, односно авангардним покретима у уметности

између два светска рата, дала је на примеру италијанског футуризма Адриана Сабо у раду *Музика и историјске авангарде: Италијански футуризам*, који је написан под менторством професорке др Мирјане Веселиновић-Хофман. У њему је, ослањајући се на теоријске написе Мирјане Веселиновић-Хофман о карактеристикама авангарде у музици, ауторка сагледала однос припадника покрета футуризма у Италији према музици, као и карактеристике такозване футуристичке музике. О својеврсном дијалогу Западне и Југоисточне Европе, путем прилога из области популарне музике, пише и Бојана Радовановић у раду *Песма за „Нову Европу“ – Бивше Југословенске републике на Песми Евровизије*, који је написан под менторством професорке др Весне Микић. Сматрајући да такмичење за Песму Евровизије представља један од најбољих полигона за читавање економских, политичких, културолошких и других промена у Европи, ауторка је разматрала на који начин су наступи Словеније, Хрватске, Босне и Херцеговине, Србије, Црне Горе и Македоније на овом музичком фестивалу у годинама непосредно пре и након распада Југославије, осликавали жеље и стратегије ових земаља за (ре)позиционирање на карти ‘Нове’ Европе. Однос западноевропске музике и културе и српске музике и културе као својеврсног Другог, тема је и рада Адриане Сабо *Зора Д. Исидоре Жебељан: Конструисање Другости кроз симулацију фолклора*, рађеног под менторством професорке др Соње Маринковић. У њему је сагледана двострука улога (балканског) музичког фолклора у опери *Зора Д.* – као (музичког) средства за афирмацију Балкана у свести Западне Европе као њеног Другог, с једне стране, али и обезбеђивања блискости са публиком у Србији коришћењем познатих елемената балканске фолклорне традиције, с друге стране.

Друга целина, **Транспозиције идентитета – музика и сликарство**, садржи три рада у којима се на различите креативне начине разматрају преплитања, сучељавања и садејства музике и визуелних уметности, пре свега сликарства. Тако, Марија Радовановић у раду *Рефлексије у води Клода Дебисија и импресионистичко сликарство из визуре Гастона Башлара* – који је написан под менторством професорке др Тијане Поповић Млађеновић – на примерима Дебисијеве композиције *Рефлексије у води*, импресионистичких пејсажа реке Сене и Башларовог филозофског огледа о води и сновима, аналитичким и компаративним приступом даје динамичан приказ међусобног односа музичког, ликовног и филозофског поимања феномена воде. Тесно преплитање музике и сликарства у стваралаштву Паула Клеа сагледала је Неда Колић у раду *Када слика проговори језиком музике – ‘Композитор’ Паул Кле*, рађеном под менторством професорке др Тијане Поповић Млађеновић. Она је из музиколошке перспективе

анализирала сликарево разумевање музике разматрајући начине на који су феномени и терминологија из области музике суштински одредили Клеов начин стварања и приступ сликарству.

Трећи део зборника, **Идентитети музичког дела**, садржи радове у чијем су фокусу композиције које се сматрају синтезом личних, стваралачких и музичких искустава, настојања и утицаја. У раду *Соната за виолу и клавир опус 147 Дмитрија Шостаковича*, који је рађен под менторством професорке др Тијане Поповић Млађеновић, Милош Браловић је анализирао последње дело руског композитора идентификујући цитате и аутоцитате којима соната обилује, те њихову улогу у структури, тематском материјалу и обликовању ове композиције, као и симболичком значају који је избор таквог музичког материјала имао за Шостаковича. Марија Маглов је у раду *Опера Симонида Станојла Рајичића као синтеза ауторових композиционих стремљења*, написаном под менторством професорке др Соње Маринковић, настојала да осветли оне особености Рајичићевог стваралачког опуса до настанка опере *Симонида* и личних афинитета аутора, те карактеристике вишеструких верзија опере, околности њиховог настанка, као и друштвена и естетичка струјања у време рада на опери, сматрајући да су све то чиниоци који су утицали на коначни изглед једног од најзначајнијих доприноса српској оперској и уметничкој музици двадесетог века.

Интригантни садржаји ових радова откривају с једне стране, многоликост и специфичност разматране музике (или сликарских остварења), а са друге стране динамичну хетерогеност европске културе која је ту уметност изнедрила. Указивање на увек специфичан културални дијалог различитих уметничких дискурса, на њихова специфична укрштања и културално условљена произвођења индивидуалних идентитета – то је поента свих радова који су сабрани у овом Зборнику. Сви они посредно или непосредно говоре о *заједничкој* „означитељској пракси“ која је производила и још увек производи многилики, транскултурални свет европске уметности. У том смислу, овај Зборник студентских радова у најбољем светлу афирмише концепт *европски оријентисаних студија музикологије* које на специфичан начин могу допринети, и већ доприносе, процесу европске интеграције на пољу музике и културе.

др Марија Масникоса

Марија Маглов *Опера* Симонида Станојла Рајичића као синтеза ...